

Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, dava sadece sözleşmeyle belirlenen bu mahkemelerde asılır. Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği konular ile kesin yetki hallerinde yetkili sözleşmesi yapılamaz. Yetkili sözleşmesinin geçerli olabilmesi için yazılı olarak yapılması, uyuşmazlığın kaynaklandığı hukuki ilişkinin belirli veya belirlenebilir olması ve yetkili kılınan mahkeme veya mahkemelerin gösterilmesi şarttır. Ayrıca uyuşmazlık bakımından başka bir Türk mahkemesinin kesin yetkili olmaması gerekir. Tacirler veya kamu tüzel kişileri ile bu nitelikte olmayan kişiler arasında yetkili sözleşmesi yapılamaz. Seçilen mahkeme belirli olmalıdır. Yer itibarıyla yetkili mahkeme belirtmek için sadece genel olarak Türk mahkemelerine yetki taşıyan anlaşmalar hukuken geçerli değildir.

ÖNEMLİ: Türk usul hukuku sisteminde mahkemelerin milletlerarası yetkisini tesis eden anlaşmaların geçerliliği bazı hukuk sistemlerinden farklı olarak Türkiye ile dava arasında herhangi bir irtibatın bulunması şartına bağlanmamıştır. Bizim hukukumuzda Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini öngören anlaşmaların bir tarafı dava ile seçilen mahkeme arasındaki irtibatı sağladığı kabul edilmiştir. Bu itibarla, Türkiye ile hiçbir irtibatı olmayan yabancı taraflar, yine Türkiye ile hiçbir irtibatı olmayan uyuşmazlığın herhangi bir Türk mahkemesinde görümleneceğini kararlaştırabilir.

Yetki Anlaşmalarının Hukuki Sonuçları:

Taraflar aralarında yaptıkları yetkili anlaşmasıyla Türk mahkemelerini yetkili kılmışsa, kural, davanın yetkili kılınan Türk mahkemesinde görülmesidir. Anlaşmaya rağmen davanın yetkisiz bir Türk mahkemesinde açılması halinde, davalı taraf yetki anlaşmasına istinaden süresi içinde itirazda bulunmalıdır. Aksi halde davanın açıldığı mahkeme yetkili hale gelir.

Milletlerarası borç aktiflerinden doğan uyuşmazlıklar bakımından tarafların yabancı mahkemeleri yetkili kılmaları Türk hukukunda da kabul edil-

miştir. Taraflar doğan uyuşmazlığın yabancı bir devlet mahkemesinde görülmesi konusunda anlaşabilirler. Bu şekilde bir anlaşmanın şekil ve esas bakımından geçerlilik şartları MÖHKM 47. maddede hükme bağlanmıştır. Buna göre, yetkili anlaşmasına konu teşkil eden ihtilafın:

- Türk mahkemelerinin yer itibarıyla yetkisinin münhasır yetki esasına göre tayin edilmediği konulara ilişkin olması,
  - Yabancılık unsuru taşıması,
  - Borç ilişkisinden doğması,
  - ihtilafın ve yetkili mahkemenin belirli olması.
- Yabancı mahkemeleri yetkili kılan bir anlaşmanın geçerli olarak kurulabilmesi için, yetkili anlaşmasına konu teşkil eden uyuşmazlığın Türk mahkemelerinin münhasır yetkili olmadığı konulara ilişkin olması gereklidir. (Taşınmazlarla ilgili davalar)
- Bir davanın yetkili anlaşması ile seçilen yabancı devlet mahkemesinde görülmesi halinde, temel bir hak niteliği taşıyan adil yargılanma hakkının ihlali edileceği konusunda haklı ve makul şüphelerin olması durumunda yetkili anlaşması geçersiz olacaktır.
- Yabancı devlet mahkemelerini yetkili kılan anlaşmaların en önemli sonucu, anlaşmaya rağmen kanunen genel veya özel yetkili Türk mahkemelerinde dava açılması halinde ortaya çıkar. Yetkili anlaşmaları ile yetkilendirilen mahkemeler münhasır yetkili sayılırsa bu anlaşma ile Türk mahkemelerinin yerel ve milletlerarası yetkisi ortadan kaldırılmış olur. Davayı ancak yetkili anlaşması ile yetkili kılınan yabancı mahkeme yetkisizlik kararı verirse veya yetkili anlaşmasının varlığına rağmen Türk mahkemesinde açılan davada, davalı yetki itirazında bulunmazsa yetkili Türk mahkemelerinde görülebilir. Yetkili anlaşması münhasır nitelikte sayılmaz ise, anlaşmayla yetkilendirilen yabancı mahkeme yanında Türkiye'deki kanuni yetkili mahkemelerin de yetkisi devam eder. Davacı dilediği mahkemelerin birinde davasını açabilir.